

Pohjoissaame, lyhyt oppimäärä 28.9.2020

Alustavat hyvän vastauksen piirteet 28.9.2020

Tämä tiedosto on saavutettavissa ruudunlukuohjelmalla.

Alustavat hyvän vastauksen piirteet on suuntaa-antava kuvaus kokeen tehtäviin odotetuista vastauksista ja tarkoitettu ensisijaisesti tueksi alustavaa arvostelua varten. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät välttämättä sisällä ja kuvaa tehtävien kaikkia hyväksytyjä vastauksia. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät ole osa Ylioppilastutkintolautakunnan yleisissä määräyksissä ja ohjeissa tarkoitettua tietoa siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu yksittäisen kokelaan koesuoritukseen. Alustavat hyvän vastauksen piirteet eivät sido Ylioppilastutkintolautakuntaa lopullisen arvostelun perusteiden laadinnassa.

Täydet pisteet voi saada vain vastaus, joka ei sisällä väärää tietoa.

Koesuorituksia ei saa kopioida. Ne ovat salassa pidettäviä asiakirjoja.

Digitaalisen kokeen arvostelupalvelun ohjeet ovat lautakunnan verkkosivuilla osoitteessa:

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/arvostelupalvelun-kayttoohje-opettajille>

Tehtävien 7 ja 8 arvioitavat piirteet on kuvattu kriteeritaulukossa, joka on Ylioppilastutkintolautakunnan antamissa toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten kokeita koskevissa määräyksissä.

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/kielikokeet_maaraykset_fi.pdf

Kirjoitelmien arvostelussa noudatetaan pääpiirteissään samoja arvosteluperiaatteita kuin muissa kielten kokeissa. Arvostelussa painotetaan kuitenkin vielä enemmän kuin muissa kielissä kriteeriä ”viestinnällisyys”. Arvostelua täydentävistä kriteereistä puolestaan painotetaan vähemmän kriteeriä ”kielellinen laajuus ja tarkkuus” kuin kriteeriä ”tekstin sisältö ja rakenne”. Tätä päätöstä on perusteltu sillä, että pohjoissaamen kirjakieli on melko nuori, sekä sillä, että sen jatkuvan, laadukkaan ja kokonaisvaltaisen opettamisen järjestämisessä on vielä haasteita.

Virheet/ongelmakohdat alleviivataan aina. Jokaista alleviivausta ei tarvitse kommentoida sanallisesti, mutta halutessaan mitä tahansa kohtaa voi tarkentaa kommenttikenttään.

Täydet pisteet antavan vastauksen sisällöt

Tehtävissä 1–2 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Täydet pisteet voi saada vain vastauksesta, joka on sisällöltään täydellinen tai lähes täydellinen. Yksittäisestä virheestä vähennetään tyypillisesti 1 p. Pisteitä vieviksi puutteiksi katsotaan aina seuraavat:

- Sana on kokonaan kääntämättä, jolloin se puuttuu tai on annettu lähdekielen sana.
- Sana on käännetty aivan väärin. Lähimerkitysvariaatio kuitenkin sallitaan, jos lauseen merkitys ei muutu merkittävästi.
- Verbi on väärässä aikamuodossa, persoonassa, numeruksessa tai tapaluokassa. Jos sama virhe on kahdessa tai useammassa saman virkkeen verbissä, siitä vähennetään pisteitä vain kerran.

Virheet verbissä, subjektissa ja objektissa katsotaan merkittävämmiksi kuin vähemmän keskeisissä lauseenjäsenissä, ja siksi vähäiset virheet muissa lauseenjäsenissä on mahdollista sallia tai niistä voidaan vähentää vain puoli pistettä.

Vaikka käännöksessä on useita virheitä, voidaan siitä kuitenkin antaa 1 p., jos kokelas on selvästi jossain määrin ymmärtänyt käännettävän kohdan. Pistevähennyksiä ei tehdä esimerkiksi suomen kielelle epätavallisesta sanajärjestyksestä tai muista sellaisista kielenpiirteistä, jos kieli on kuitenkin muuten moitteetonta tai lähes moitteetonta. Murreilmaisuja hyväksytään tapauskohtaisesti, tyypillisesti silloin, jos saamenkieliselle sanalle ei ole selvää tai laajalti tunnettua vastinetta yleiskielessä.

Osa I: Teavstta ipmirdeapmi (90 p.)

1. Gos don leat, Elle? (30 p.)

1.1. (3 p.) (tekstivastaus)

- Isoisoäidin (1 p.) sanat (1 p.) tulevat mieleen (1 p.).

1.2. (3 p.) (tekstivastaus)

- Koulun jälkeen tuntuu (1 p.) kouluautokin ajavan (1 p.) hitaammin kuin tavallisesti (1 p.).

1.3. (3 p.) (tekstivastaus)

- – – minulla olisi (1 p.) kiire (1 p.) kotiin (1 p.).

1.4. (3 p.) (tekstivastaus)

- Vanha ihminen (1 p.) voi vaikka (1 p.) kuolla (1 p.).

1.5. (3 p.) (tekstivastaus)

- Miten minä voisin (1 p.) puhua jostakin Ellistä (1 p.), josta en tiedä mitään (1 p.)?

1.6. (3 p.) (tekstivastaus)

- Tekisi mieli (1 p.) huutaa (1 p.) isoäidin perään (1 p.).

1.7. (3 p.) (tekstivastaus)

- Äidillä tuntuu olevan huono omatunto (1 p.), koska hän joutuu työn takia (1 p.) olemaan poissa viikkoja (1 p.).

1.8. (3 p.) (tekstivastaus)

- Minulla on tapana näyttää hänelle (1 p.), millaisia uusia asioita (1 p.) olen löytänyt netistä (1 p.).

1.9. (3 p.) (tekstivastaus)

- Ei äitikään sano mitään (1 p.) pitkään aikaan (1 p.), istuskelee vain sängylläni (1 p.).

1.10. (3 p.) (tekstivastaus)

- Tunnen, että en voi (1 p.) illalla edes (1 p.) nukahtaa (1 p.).

2. Ilbmá sámegillii (30 p.)

2.1. (3 p.) (tekstivastaus)

- – – josta on tehty myös elokuva (1 p.), on erittäin kuuluisa (1 p.) ympäri maailmaa (1 p.).

2.2. (3 p.) (tekstivastaus)

- – – ei tullut niin kovin kalliiksi (1 p.), kun kuulivat, että käännettä (1 p.) uhanalaiselle saamen kielelle (1 p.).

2.3. (3 p.) (tekstivastaus)

- Hän on itse kaivannut (1 p.) saamenkielistä maailmankirjallisuutta (1 p.) ja erityisesti tunnettuja nuortenkirjoja (1 p.).

2.4. (3 p.) (tekstivastaus)

- He eivät saisi myytyä (1 p.) montakaan käännettyä kirjaa (1 p.), koska nuoret kuitenkin lukisivat niitä valtakielellä (1 p.).

2.5. (3 p.) (tekstivastaus)

- Käsitykseni mukaan (1 p.) kustantamot tuomitsivat (1 p.) nuoria ja muita lukijoita etukäteen (1 p.).

2.6. (3 p.) (tekstivastaus)

- Thomas ei nähnyt muuta mahdollisuutta (1 p.) kuin aloittaa oma yritys (1 p.) ja alkaa toimia asian hyväksi (1 p.).

2.7. (3 p.) (tekstivastaus)

- – – he mieluusti julkaisisivat (1 p.) saamenkielistä maailmankirjallisuutta, mutta paksujen kirjojen kustantaminen (1 p.) tulisi liian kalliiksi (1 p.).

2.8. (3 p.) (tekstivastaus)

- Sillä rahalla (1 p.) voimme julkaista (1 p.) kolme uutta lastenkirjaa (1 p.).

2.9. (3 p.) (tekstivastaus)

- Kaikki toimet (1 p.), jotka haastavat (1 p.) ja innostavat lukemaan saamenkielistä kirjallisuutta (1 p.).

2.10. (3 p.) (tekstivastaus)

- Tavoitteena (1 p.) on tuoda esille (1 p.), että saamen kieltä voi käyttää myös muilla areenoilla (1 p.).

3. Bearaš lea okta dehálamos áššiin sámenuoraid buresveadjimis – “Sámebearrašiid birgema suomelaš máilmmis galggašii nannet” (14 p.)

Tehtävässä 3 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita:

Alla on määritelty kussakin tehtävässä vaadittavat tiedot ja siitä saatava pistemäärä. Jos vastauksen jonkin osan sisältö on joltain osin vajaa, voidaan siitä vähentää pisteitä. Vastauksen tulee olla virkkeen tai vähintään lausekkeen muodossa, joten yksittäiset sanat eivät yleensä ole täysiin pisteisiin oikeuttava vastaus. Tehtävässä vaaditun yli menevästä tiedosta ei rangaista. Vastauksesta voidaan antaa 1 p., jos kokelas on selvästi jossain määrin ymmärtänyt tekstikohdan, josta kysytään, muttei ole onnistunut tuottamaan kunnollista vastausta.

3.1. Mitä asioita Inarissa järjestetty seminaari käsitteli? (2 asiaa) Vastaa lyhyesti suomeksi. (4 p.)

(tekstivastaus) Seuraavista 2 asiaa:

- Tapoja vahvistaa (1 p.) saamelaisperheiden arkipäivää (1 p.).
- Sitä, miten saamelaisperheet ovat siirtäneet perinteitä ja kieltä (1 p.) sukupolvelta toiselle (1 p.).
- Saamelaisnuorten (1 p.) identiteettiä (1 p.).

3.2. Mitä mieltä Niila Rahko oli seminaarin annista? (2 asiaa) Vastaa lyhyesti suomeksi. (4 p.) (tekstivastaus)

- Seminaari oli voimaannuttava. (2 p.)
- Rahko ymmärtää itseään (1 p.) paremmin (1 p.).

3.3. Mikä on Rahkon mielestä tärkein seikka, kun hän pohtii saamelaislasten hyvinvointiin vaikuttavia asioita? Vastaa lyhyesti suomeksi. (2 p.) (tekstivastaus)

- Ympäristö. (2 p.)

3.4. Mitä asioita Rahko pitää tärkeimpinä omassa hyvinvoinnissaan? Vastaa lyhyesti suomeksi. (2 p.)
(tekstivastaus)

- Perhettä (1 p.) ja serkkuja (1 p.).

3.5. Miten Oulun hiippakunta yrittää tukea saamelaisperheitä Pohjois-Suomessa? Vastaa lyhyesti suomeksi.
(2 p.) (tekstivastaus)

- Järjestämällä kaksi vuotta kestävä saamen kielen verkkokurssin (1 p.) seurakuntatyöntekijöille (1 p.).

4. Áltái rahppui sámi mánáidgárdi (16 p.)

4.1. Kuinka kauan päiväkotitoiminta on toiminut? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Lähes kuukauden. (2 p.)

4.2. Miten päiväkodin toiminta on vaikuttanut lasten kielitaitoon? (2 p.) (monivalintavastaus)

- He ovat alkaneet puhua saamea. (2 p.)

4.3. Millainen on Siri Järnhällin ja hänen miehensä saamen kielen taito? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Heidän täytyy tehdä paljon kielen oppimiseksi. (2 p.)

4.4. Kuka puhuu lapsille saamea? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Lasten isoäiti. (2 p.)

4.5. Mitä tahoa Biret Márjá Eira kiittelee päiväkodin tilaisuudessa? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Alattion/Altan kuntaa. (2 p.)

4.6. Kuinka täynnä päiväkotitoiminta on? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Päiväkodissa ei ole enää vapaita hoitopaikkoja. (2 p.)

4.7. Miksi päiväkodissa on leivottu kakkuja ja siivottu? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Päiväkodissa juhlitaan avajaisia. (2 p.)

4.8. Keille tilaisuus oli tarkoitettu? (2 p.) (monivalintavastaus)

- Lapsille ja aikuisille. (2 p.)

Osa II: Ráhkadus ja sátnerádju (20 p.)

5. Vállje rivttes molssaeavttu (10 p.)

- 5.1. gollerásit (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.2. ledje (1 p.) (monivalintavastaus)

- 5.3. ruškes (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.4. eatnama (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.5. bártnážiid (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.6. iežaska (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.7. jearai (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.8. galgabeahtti (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.9. Ean (1 p.) (monivalintavastaus)
- 5.10. oaččo (1 p.) (monivalintavastaus)

6. Dievasmahte teavstta (10 p.)

6.1. boazu, monikko (1 p.) (tekstivastaus)

- bohccuid (1 p.)

6.2. jurddašit (1 p.) (tekstivastaus)

- jurddašan (1 p.)

6.3. Vuolgit (1 p.) (tekstivastaus)

- Vuolgge (1 p.)

6.4. guhkki (1 p.) (tekstivastaus)

- guhkes (1 p.)

6.5. mannat (1 p.) (tekstivastaus)

- mana (1 p.)

6.6. máinnas, monikko (1 p.) (tekstivastaus)

- máidnasiid (1 p.)

6.7. giehta (1 p.) (tekstivastaus)

- gihtii (1 p.)

6.8. don (1 p.) (tekstivastaus)

- dutnje (1 p.)

6.9. vilppastit (1 p.) (tekstivastaus)

- vilppasta (1 p.)

6.10. Reatkavárri (1 p.) (tekstivastaus)

- Reatkavári (1 p.)

Osa III: Čálus (99 p.)

7. Oanehis čálus (33 p.)

8. Guhkit čálus (66 p.)

Tehtävissä 7 ja 8 noudatetaan seuraavanlaisia arvosteluperiaatteita (ks. myös alussa):

- Annetun aiheen noudattamatta jättämisestä, myös osittaisesta, jos se on merkittävää, vähennetään aina 5 p. (lyhyt teksti) tai 10 p. (pitkä teksti).
- Yli- tai alipitkien tekstien arvostelussa noudatetaan aina samoja pisteiden vähentämisen periaatteita kuin toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten digitaalisten kokeiden määräyksissä (10.6.2020) on ohjeistettu.
- Vaikeaselkoisesta tai samoja asioita toistavasta sisällöstä voidaan vähentää pisteitä.
- Väärässä merkityksessä (myös esim. adverbijohdos adjektiivin predikatiivimuodon sijaan) tai sopimattomassa kontekstissa käytetyistä sanoista vähennetään 1 p./tapaus.
- Suomen kielen fraasien suorasta kääntämisestä vähennetään 1–2 p./tapaus laajuuden ja ymmärrettävyysongelman mukaan. Fraasissa olevat muut kielioppivirheet huomioidaan erikseen.
- Sanastollisesti rikkaasta, rakenteeltaan hyvästä tai sisällöltään positiivisesti persoonallisesta aiheesta tai tyylistä voidaan antaa lisää 1–5 p. (lyhyt) tai 1–10 p. (pitkä).
- Kieliopillisista seikoista 1 p:n menetykseen johtavat ainakin seuraavat väärät taivutusmuodot:
 - objektin, subjektin tai predikatiivin väärä sijamuoto tai numerus
 - verbin väärä persoonamuoto tai numerus (suhteessa subjektiin) tai aikamuoto (suhteessa muuhun tekstiin); predikaatin osalta huomioidaan myös sen infiniittiset osat ja niiden oikeellisuus
 - subjektin, erityisesti pronominin, väärä numerus (suhteessa verbiin tai referenttiin, johon viitataan)
 - numeraalin pääsanan väärä sijamuoto
 - adjektiivin väärä muoto (attribuutti vs. predikatiivi)
 - postposition tms. määrite muussa sijamuodossa kuin genetiivissä.

Sensori voi oman harkintansa mukaan vähentää vain 1 p:n, jos hän katsoo muun kuin edellä mainitun taivutusmuotovirheen olevan merkitykseltään vähäisempi ja se on muussa kuin keskeisimmissä lauseenjäsenissä. Jos samassa sanassa on useita virheitä, huomioidaan näistä kuitenkin vain vakavin eikä muista virheistä vähennetä enää pisteitä.

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSÄMÄNDEN

Yksittäiset kirjainvirheet (esim. á ~ a, astevaihtelu) eivät vaikuta arvosteluun tilanteissa, joissa on ilmeistä, että kokelas on tuntenut käyttämänsä sanan. Näin on erityisesti silloin, jos toisaalla samassa tekstissä kirjain tai merkki on oikein. Kirjainvirheet kuitenkin vaikuttavat arvosteluun, jos sanan taivutustyyppi on selvästi ymmärretty väärin.